

Qəbələ mövlud mərasimlərində musiqi

Mürsəliyeva Gültəkin (AMK)

Fakültə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: etnomusiqişünaslıq

Kurs: II

Elmi rəhbər: AMK-nın professoru, sənətsünaslıq üzrə

fəlsəfə doktoru, əməkdar incəsənət xadimi Fəttah

Xalqzadə

Türk və islam dünyasının müəyyən xalqlarında, o cümlədən Azərbaycanda mövlud mərasimləri özünəməxsus dini oxumalarla müşayiət olunur. Bizim tədqiqat işimiz Qəbələ rayonunun mövlud mərasimlərinə həsr olunmuşdur. Mövlud ərəbcədə “anadan olmaq”, “doğulmaq” mənasını verir. Geniş mənada isə mövlud - həm islam elçisi Məhəmməd peyğəmbərin (s.a.s) doğum gününə verilən, həm onun doğumu, həyatı, əxlaqı, möcüzələri haqqında yazılan şeirlərə, həm də doğum gününün qeyd olunduğu mərasimlərə verilən ümumi addır. Azərbaycan musiqişünaslığında dini musiqiyə dair elmi işlər meydana gəlsə də (Səadət Seyidova), mövlud mərasimi çox tədqiq olunmamışdır. Bu mövzu Fəttah Xalqzadənin Şəki mövludlarına həsr etdiyi məqalədə və Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasında Sevinc Qasımova tərəfindən yazılan (rəhbər Lalə Hüseynova) diplom işində öz əksini tapmışdır. Mövludun Azərbaycanda əsasən sünnilər arasında kifayət qədər geniş yayılması onun müxtəlif bölgələrdə əhatəli tədqiqini zəruri edir. Bu baxımdan dissertasiya işimiz mövludun bir qədər də geniş araşdırılması cəhətdən

əhəmiyyət kəsb edir. Tədqiqatın məqsədi Qəbələ rayonundakı mövlud ənənələrini araşdırıb üzə çıxarmağa çalışmaqdır.

Qəbələ mövlud mərasimlərini araşdırmaq üçün iki dəfə ekspedisiyada olduq. Həm mərasimlərdə iştirak etməklə, həm də ifaçı və informantlardan müsahibə almaqla 30-a yaxın musiqi nümunəsi əldə etdik.

Sovet dövrünün ateist ideologiyası dinlə bağlı olan mərasimləri, o cümlədən mövlud mərasimlərini məhdudlaşdırsa da, müstəqillik dövründə sərhədlərin açılması və informasiya texnologiyalarının yayılması nəticəsində türk ilahilərinin oxu üslubu Qəbələ mövlud oxumalarına güclü təsir göstərmişdir. Bu şəraitdə yerli ənənələrin öyrənilməsi və təbliği məsələsu ortaya çıxmışdır. Lakin, nota aldığımız nümunələrin təhlilindən belə nəticəyə gəlmək olar ki, sadələşdirdiyimiz təsirlərə baxmayaraq milli oxuma tərzimizin cəhətləri özünü qoruyub saxlayır. Hətta yaşlı ifaçıların oxuduğu nümunələr arxaik özəllikləri ilə diqqəti cəlb edir.

Təbii ki, işimizdə mövludun tarixinə, Azərbaycanda yayılması məsələlərinə də toxunmuşuq. Sahə araşdırması zamanı mərasimlərin quruluşu (Quran ayələrinin oxunması, dua, Süleyman Çələbinin “Vəsilitün-nəcət”ından hissələr və ilahilər oxunması, sonda ehsan və şərbət paylanması) diqqət mərkəzində olmuş və bu mərasimlərin təhlilində yer vermişik.

Azərbaycan milli
kitabxanası